

⊕ SZÖVEG: VÉGVÁRI TAMÁS-ŐRSY PÉTER

TŰZFÖLDI JÉGVARÁZS

KAJAKKAL, VIHAROS VIZEKEN

Tűzföld. Ha Dél-Amerikában járunk, az elnevezés kapcsán ne vulkánokra, forróságra gondoljunk, de még csak melegre sem! A kontinens e legdélebbi területe a hatalmas, sokszor hetekig elhúzódó viharok hazája. Az Antarktisz és a Déli-óceán felől akadálytalanul áramló, hideg sarki légtömegek és a viharos erejű, sok csapadékot szállító délnyugati szél a Föld egyik legkeményebb, legemberpróbálóbbr időjárású vidékét hozza itt létre. Az itthoni átlagos 600 milliméteres évi csapadék tízszerese is hullhat, és a nyári középhőmérséklet sem haladja meg a 10 Celsius-fokot. A szigetek, csatornák, fjordok útvesztőjében azonban olyan kincsek rejtőznek, melyekért érdemes nekivágni az igencsak barátságtalan tengernek

Az időjárás viszontagságai és a zezugos, zátonyos, nehezen hajózható útvonalak a régi korok és a ma tengerészei számára is komoly megpróbáltatásokat jelentettek/jelentenek itt. 1520 óta, amikor Magellán az indiai területek felé vezető útját keresve először vitorlázott be a később róla elnevezett tengerszorosba (egykor gleccsernyelvek formálta völgybe, kontinentális átjáróba), számtalan hajó lelte végét a sziklás csatornák, öblök, szigetek viharos, kiszámíthatatlan útvesztőjében. Maga a terület elnevezése is Magellántól származik. A tűzföldi nagysziget partjai mentén végighajózva a bennszülöttek éjjel-nappal lobogó tábortüzeinek sokaságát figyelte meg. Innen ered a ma már furcsa elnevezés: Tierra del Fuego – a Tűz Földje.

Napjainkban azonban már nem lobognak az indiánok tábortüzei. A 19. század végén megjelenő fehér telepések számára itt is – mint a világ oly sok tájkán – kevésnek bizonyult a föld, kicsinek a terület, és kíméletlen módszerekkel, hajtóvadászatokkal, mérgekkel – és a behurcolt betegségekkel – néhány évtized alatt az utolsó emberig kiirtották a természettel évezredek óta összhangban élő, sajátos kultúrájú bennszülött törzseket. Az ona, yahgan és alacaluf indiánok emlékét ma már csak a század elején működött szaléziánus missziók múzeumai és néhány, abban az időben megjelent etnográfiai mű őrzi. Az utolsó – szerzetesek által gondozott – leszármazottak a 2000-es évek elején hunytak el.

Magellán az indiai területek felé vezető útját keresve először vitorlázott be a később róla elnevezett tengerszorosba...

KINCSET ÉRŐ TÉRKÉP

A chilei haditengerészet kicsiny naszádjának fedélzetén végre katonai pontosságú térképekhez jutunk. Péter sziszifuszi munkával másolatot készít a teljes útvonalról. A szelvényen jól látható a partvidék rendkívüli tagoltsága

(előző oldalpár)

GUANAKÓBŐRÖKBE BURKOLÓZÓ YAHGAN CSALÁD

A nedves és hideg időjárásban a tűz nagy kincs volt, mely nemcsak az indiánok földdel, mohával borított kunyhóiban, de az agyaggal betapasztott aljú kenukban is folyamatosan égett

A TENGER ZORD VADONJA

A szigetvilág, „hívogató” bejárata a kontinens legdélebbi pontjáról nézve

TREND FM
RÁDIÓMAGAZIN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A rádióban vendégünk a témáról:
VÉGVÁRI TAMÁS
Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.trendfm.hu

Irány a déli kontinensperem!

A Chile délies partvidékét és a részben Argentínához tartozó nagyszigetet övező szigetvilág a mai napig igen ritkán lakott, ember nem járta hegyei, gleccserei, jégmezői, a fjordokban burjánzó, áthatolhatatlan ősvadon, a hihetetlenül sűrű óceáni esőerdők hol komor, vészjósló fenséggel, hol szívfájdító, ragyogó szépséggel teli pillanatokkal ajándékozzák meg az ide érkező, elszánt kalandozót.

Pontosan ez a csodás, vad, embertelen táj adta meg a kezdőlökést ide tervezett vállalkozásunkhoz. Minél jobban beleástuk magunkat a vidékről szóló kevéske irodalomba – mint például Alberto Agostininek, a Magyar Földrajzi Társaság kiadásában 1910-ben megjelent „Tíz esztendő a Tűzföldön” című könyvébe –, annál inkább hatalmába kerített az izgalom. Szerettük volna megtapasztalni, hogyan éltek az indiánok e zord vidéken, látni a Darwin-Kordillerák jég- és hóborította, hatalmas csúcsait.

Az alapképlet egyszerű volt, a megvalósítás korántsem az. Mivel a legérdekesebb terület a Tűzföld déli hegyvidéke és a fjordokkal, öblök-

LABIRINTUS

A tengerbe borjadzó gleccserek „jégszklái” komoly kihívást jelentenek vászonborítású kajakunk számára

Szerettük volna megtapasztalni, hogyan éltek az indiánok e zord vidéken, látni a Darwin-Kordillerák jég- és hóborította, hatalmas csúcsait.

A VILÁG MÁSIK FELE

Az Andok hegyei és fjordjai miatt a déli területek chilei „fővárosa”, Punta Arenas szárazföldön csak Argentínán keresztül közelíthető meg

Egyértelmű volt, hogy vízi úton kell megközelíteniünk és bejárnunk a vidéket, hasonlóan az örök tengeri vándoréletet élő yahgan és alacaluf indiánokhoz.

kel, apró csatornákkal szabdaltsz szigetvilág, egyértelmű volt, hogy vízi úton kell megközelíteniünk és bejárnunk a vidéket, hasonlóan az örök tengeri vándoréletet élő yahgan és alacaluf indiánokhoz, akik törekeny, favázú guanakó- vagy fókabőrrel borított csónakjaikon egészen a Horn-fok szikláig is kimerészkedtek.

Egyéves szervezés, felkészülés után Órsy Péterrel ketten, egy kétszemélyes, összerakható Klepper-kajakkal vágunk neki a kalandnak január elején, a déli félteke nyarán. Az utolsó napok rémült kapkodása után szinte megváltás magunk mögött hagyni a gondokat. Az első benyomások biztatóak. Végtelenül kedves, déli temperamentumú chileiek, az itthon hagyott tél után Santiagóban a nyár melege és illatai. A cél azonban az ország legdélebbi nagyvárosa, Punta Arenas (a tűzföldi, argentin Ushuaia város még ennél is délebben van, a Navarino-sziget – megint csak Chiléhez tartozó – Puerto Williams faluja viszont a d. sz. 54°56'-án a Föld legdélebbi települése).

Miközben a gép leszálláshoz készülődve a Magellán-szoros fölé ér, már elbizonytalanodva figyeljük, mekkora tarajos hullámokat hajt a szél. A megpróbáltatások, melyekre készültünk, szó szerint itt tornyosulnak előttünk. A vihar olyan erejű, hogy a repülő nem leszáll, hanem egyszerűen leereszkedik és megáll a kifutópályán!

A 130 ezres, sajátosan délszaki, szeles-hűvös városban hamar otthon érzi magát a látogató, aki nem is olyan ritka madár errefelé, hiszen innen közelíthető meg Chile talán leghíresebb nemzeti parkja, a Torres del Paine. A sziklatornyairól elnevezett terület a 300 kilométer hosszan terpeszkedő Dél-Patagóniai-jégmező délnyugati szegélyénél második, s nyilván – kajakunk, felszerelésünk megérkezésére várva – mi sem hagyjuk ki a látványt. Már itt is érzékelhető az a kettősség, ami a kontinens délnyugati partvidékére, de különösen a szigetvilágra jellemző: a völgyeket, hegyoldalakat áthatolhatatlan, főként déli bükkök alkotta ősvadon borítja, melyből papagájcsapatok röppennek fel, éktelen rikácsolással, pár lépéssel arrébb pedig egy gigászi gleccser nyomul a tenger felé: 50 méternél magasabb jégtömbjeinek színe földöntúli kékben játszik. Európai szemnek kiáltó ellentét...

FOTÓ: EXTERRA

A SZIGETVILÁG JELENTŐS RÉSZÉT PINGVINEK ÉS FÓKÁK URALJÁK,

szárazföldi fajok: rókák, guanakócsordák csak a nagyszigeten, illetve a kontinensen honosak

VÍZ MINDENÜTT

A sűrű erdővel borított hegyoldalakon számtalan vízfolyás bukdácsol a tenger felé, itt épp a betelepített hódok által tóvá duzzasztva. Nincs gondunk az ivóvízzel

FOTÓ: EXTERRA

Végeláthatatlan nehézségek

Punta Arenas – útra készen. Ötletünk az itthoni előkészítés ellenére annyira szokatlan – és a helyi tengerészeti hatóságok által veszélyesnek nyilvánított –, hogy ügyünk többszöri útvonal-módosítás ellenére is nehezen halad előre. Végül többhetes intézkedés, ellenőrzés, helyszíni szemle után megkapjuk az engedélyeket: indulhatunk! Kétszemélyes kajakunk, benne több mint 100 kiló felszerelés, élelmiszer, végre a Magellán-csatorna vizén. Irány a kontinens legdélibb pontja, a Froward-fok!

A fickándozó fókák közt megtett első kilométerek után azonban máris érezzük, a hajó lassan elnehezül, megtelik vízzel. Szép kis indulás! Kajakunk külső borítását felszakították a sziklák, s rögtön elsüllyedéssel kezdjük vízi vándorutunk... Irány a part – amíg még tehetjük –, és előkerül a javítókészlet. A szerencse ráadásul még ezután sem kísér minket. Éjszaka géppisztolyos tengerész-kommandó tör ránk a parton: engem visszavisznek Punta Arenasba, ahol még az éjszaka – egy tiltott területnek minősített börtönsziget miatt – újabb útvonal-módosításra kényszerítenek, a veszélyesebb, nyílt vízi területek felé. Másnap aztán újra elsüllyedünk, újabb hajójavítás következik, majd átesünk az első szélvihar, a „tűzföldi tűzkeresztségen”. Az ötödik nap pedig jön a fő csapás: egy éjszakai vihar és a vele érkező dagály elviszi a partról mindkét lapátunk!

Kínunkban már csak röhögni tudunk. Itt állunk a világvégén, a szigetvilágnak még csak a kapujában, ketten, egyetlen tartalék evezővel! A csüggedés helyett azonban a dac kerekedik felül: ha törik, ha szakad, akkor is végigcsináljuk! Legfeljebb innentől két fél lapáttal, kenuként hajtjuk kajakunk.

SZÁRAZRUHA

A jéghideg környezetben szó szerint életmentő felszerelés, mely akár a tengerben úszva is vízhatlanul szigetel

ELSÜLLYEDÜNK, JAVÍTUNK,

elsüllyedünk, javítunk, elsüllyedünk, javítunk... (balra fent)

Másnap aztán újra elsüllyedünk, újabb hajójavítás következik, majd átesünk az első szélvihar, a „tűzföldi tűzkeresztségen”.

PENGEÉLEK KÖZÖTT

A fjordokban áramló apály és dagály lassan felaprózza a nagyobb jégtömböket, a lassú olvadás pedig – legnagyobb örömünkre – minden egyes kis jégdarabba borotvaéles peremet készít a víz felszínén (fent)

ALAPOS MUESTRA

Az engedélyek megadása előtt Alejandro Olivares kapitány vezetésével komoly haditengerészeti bizottság ellenőrzi felszerelésünket (lent)

FOTÓ: EXTERRA

Zord szépség

Másnap a San Isidro-fok világítótornyánál találkozunk a haditengerészet őrnaszádjával, melyet az újabb útvonal-módosítás miatt küldtek segítségünkre: útban a még zordabb déli vizek felé, a nyílt óceáni területeken segít átjutni a Magellán-szorosból a Beagle-csatornába.

Elhagyva a kontinenst, a szigetek között érezzük először igazán a táj komor fenségét. A felhők alig 100 méter magasan úsznak, eltakarva a szinte függőlegesen magasba törő sziklák csúcsait. A megállás nélkül szakadó eső egyhangú szürkeségbe vonja a tengert és a hegyekből előtörő gleccserek jegét. Az óceán felől betörő hullámokon a kicsi hadihajó örületes táncot jár. Hiába kapaszkodunk, tehetetlen bábuként csapódunk ide-oda a hajóhídon. Darwin az óceán zord vadonjának nevezte ezt a vidéket, amikor az 1830-as években Fritz Roy kapitány vitorlásán, a Beagle fedélzetén világ körüli útja során itt járt. Mi itt és most tökéletesen egyetértünk vele.

Darwin az óceán zord vadonjának nevezte ezt a vidéket, amikor az 1830-as években Fritz Roy kapitány vitorlásán, a Beagle fedélzetén, világ körüli útja során itt járt.

A SPAGAZZINI-GLECCSER 120 MÉTER MAGAS JÉGFALA

Nagyjából ugyanazon távolságra vagyunk a Déli-sarktól, mint Magyarországtól az Északitól. A Badacsony mégsem így néz ki...

... a legközelebbi lakott település több száz kilométernyire, a sziklás partvidék, a jégtagolta hegyi terep járhatatlan, a tenger az egyetlen út, lapátunk meg nincs.

Amikor egy kis fjordban, az egyetlen kínálkozó tenyérnyi területen, szakadó esőben partra szállunk, és az őrnaszád búcsúzóul felbőgögtetve kürtjét eltűnik a szürkeségben, kicsit összeszorul a szívem: a legközelebbi lakott település több száz kilométernyire, a sziklás partvidék, a jégtagolta hegyi terep járhatatlan, a tenger az egyetlen út, lapátunk meg nincs. Itt tényleg csak magában meg a felszerelésében bízhat az ember (nem véletlen, hogy az eldugott fjordokat és csatornákat a 20. század első felében leghatékonyabban hidroplánok segítségével térképezték föl – például német háborús pilóták).

A díszlet viszont lenyűgöző: a Déli-Andok ormairól, jégsapkáiból minden egyes völgybe egy-egy gleccser nyomul be, a jégfalak alól számtalan kisebb-nagyobb vízfolyás bukdácsol lefelé, s ahogy a rohanó felhőtakaróban megjelenik egy kék folt, szemközt, a fjord másik oldalán szivárvány feszül a tenger fölé.

KAJAKKAL EURÓPA KÖRÜL

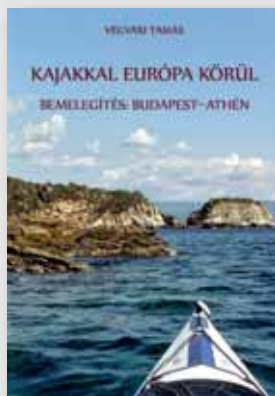
Bemelegítés: Budapest–Athén

Végvári Tamás az elmúlt évtizedekben sokfelé evezett, Dél-Amerika viharos csücskétől Norvégján át Nepálig. Most merészet gondolva nekivágott, hogy alig 50 centiméter széles kajakjával megkerülje az európai kontinenst. Lappa-szigettől végig a Dunán, a Fekete- és a Földközi tengeren, át az atlanti partvidéken, fel a sarkkörön túl, egészen Norvégia „tetejéig”. 25 000 kilométer a tengeren. Egyedül.

A könyv e hihetetlen utazás első, Athénig tartó 4200 kilométeres szakaszának küzdelmeit, kalandjait meséli el humorral, színesen. A naplószerű történetben nemcsak a bejárt tájak ele-
venednek meg, hanem rengeteg magyar vonatkozású történelmi emlék, földrajzi érdekesség is.

Ára: 2990 Ft – Megjelenés: 2016. október 31.

ELŐRENDELÉS: 500 Ft kedvezménnyel, ingyenes házhoz szállítással, 2490 Ft-ért a kajakkaleuropakorul.hu/konyv oldalon

A Beagle-csatornában

A szigetvilág legtagoltabb részét alkotó Darwin-Kordillerák az Andok messzi, déli nyúl-
ványa, melyet a Magellán-szoros választ el a kontinenstől. A tűzföldi nagysziget peremi
részét a múlt század első felében már sikerült feltérképezni, azonban a terület mind a
mai napig lakatlan. A végigevezett Beagle-csatorna délről határolja a hegységet, fan-
tasztikus hangulattal és szépségekkel. A sziklás vonulatok meredeken szakadnak a ten-
gerbe, és az óriási jégfolyamok egészen a víz színéig
érnek. Kajakban ülve meglehetősen félelmetes
látvány, ahogy a gleccser homlokfaláról nagy
recsegés-ropogás kíséretében leválik egy sok ezer
tonnás jégtömb, és hatalmas hullámokat vetve,
darabokra törve zuhan a tengerbe.

*A tűzföldi nagysziget peremi részét
a múlt század első felében már sikerült
feltérképezni, azonban a terület mind
a mai napig lakatlan.*

Kelet felé haladva egymás után hagyjuk ma-
gunk mögött a gleccsereket és a jégvájta fjordokat,
melyek gyakran több tíz kilométeres mélységig hatolnak a hegyláncok szívébe. Össze-
hasonlítva a mostani állapotot a tájról száz éve készült fényképekkel, megdöbbentő, mi-
lyen hihetetlen sebességgel olvad, „húzódik vissza” a jégfolyamok jó része. A klímavál-
tozás itt szó szerint szemmel látható, pontosan nyomon követhető.

Túljutva a belső Andok-vonulatokon, végül aztán gyökeresen megváltozik az idő-
járás s vele a táj is. Kisüt a Nap, elmaradnak az esőt hozó fellegek, a szikrázó fényben
úszó hegyekről egyre inkább eltűnik a hó. Az Atlanti-óceán felé szárazabbá, barátság-

FOTÓ: EXTERRA

AZ ATLANTI-ÓCEÁN FELÉ

Keleti irányba haladva a Beagle-csatornában kissé megenyhül a táj és az időjárás.

A gleccserek visszahúzódnak a fjordok mélyére

RITKA PILLANAT

A rövidke jó időben előbukkanó, igen nehezen megközelíthető Darwin-csúcsot széles jégmező választja el a part menti területektől

EZER MÉTER ALATTI HÓHATÁR

Az Argentínához tartozó Ushuaia a Beagle-csatorna partján, háttérben a Monte Olivia jellegzetes, piramis alakú csúcsa. A környék az ottani télen az európai profi sifutók népszerű tréningterepe

Az Atlanti-óceán felé szárazabbá, barátságosabbá válik minden, végre levehetjük tengerészkalapunkat, és élvezzük a rövid napsütést.

gosabbá válik minden, végre levehetjük tengerészkalapunkat, és élvezzük a rövid napsütést. A javuló időt kihasználva gyalog is nekivágunk a hegyvilágnak. A meredek hegyoldalakon felkaspaszkodunk a fennsíkon elnyúló jégmezőhöz, ahonnan hihetetlen kilátás nyílik a Darwin-csúcsra és a Beagle-csatornára. Fejünk felett hatalmas kondorkeselyű köröz, kíváncsian figyelve a betolakodókat.

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ
STA TRAVEL

STATRAVEL.HU

Utóirat

Visszafelé egy chilei ágyúnaszádon utazva kikötünk azon a tiltott börtön-szigeten, amely miatt módosítanunk kellett kajakosútvonalunkat. A tengerészek busszal előzékenyen még körbe is visznek egy kis „börtönvárosnézésre”. Ennyit a titkos szigetekről és a szükséges útvonal-módosításokról... ☺

